

B.A. – IIIrd Year

SEM – V & VI

Previous Year

Question Papers

“PSYCHOLOGY”

Academic Year:

(2023-24)

B.A. – IIIrd Year

SEM – V

Previous Year

Question Papers

“PSYCHOLOGY”

Academic Year:

(2023-24)

SR - 14

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - III) (Semester - V) Examination, October- 2023

PSYCHOLOGY

DSE - E86 : Cognitive Psychology (Special Paper - VII)

Sub. Code : 75586/79601

Day and Date : Wednesday, 25 - 10 - 2023

Total Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
  - 3) Attempt all multiple-choice questions in the main answer book.

Q1) Complete Following Sentences by choosing correct alternative given in the bracket. [5]

- i) _____ as using information about behaviour and the Brain to understand human cognition.
  - a) Cognitive Psychology
  - b) Criminal Psychology
  - c) Developmental Psychology
  - d) Cognitive Neuroscience
- ii) _____ are useful of color and sharpness perception in visual processing.
  - a) Cones
  - b) Rod
  - c) Cell
  - d) Pattern Recognition
- iii) A _____ that holds visual information for between 500 milliseconds or more following the offset of a visual stimulus
  - a) Working Memory
  - b) Log-Term Memory
  - c) Echoic Memory
  - d) Iconic Memory
- iv) Vivid and detailed personal memories of dramatic evnets is _____.
  - a) Articulatory Suppression
  - b) Flashbulb Memory
  - c) Chunk
  - d) Word-Length Effect
- v) The cognitive system consists of many fairly independent or separate modules or processors, each specialised for a given type of processing are _____.
  - a) Modularity
  - b) Processing
  - c) Serial Processing
  - d) Parallel Processing

P.T.O.

SR - 14
[15]

Q2) Write short notes (Any Three) :

- Four main approaches to the cognition.
- Focused Visual Attention.
- Multi-Store Model.
- Cognitive neuroscience and depression.
- Production systems.

Q3) a) Explain the Cognitive Neuroscience and the study of Brain. [10]

OR

- Describe human motion perception and action.

Q4) a) Explain working memory and working memory capacity. [10]

OR

- Explain memories across the lifetime in detail.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
  - उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - बहुपर्यायी प्रश्नांची उत्तरे मूळ उत्तरपत्रिकेतच लिहावीत.
  - मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) कंसात दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. [5]

- मानवी बोधन समजून घेण्यासाठी वर्तन आणि मेंदूविषयीच्या माहितीचा उपयोग करणे म्हणजे ..... होय.
अ) बोधनिक मानसशास्त्र   ब) गुन्हेगारी मानसशास्त्र
क) वैकासिक मानसशास्त्र   ड) बोधनिक मज्जाशास्त्र
- दृष्य प्रक्रियनामध्ये, रंग आणि तीक्ष्णतेच्या संवेदनासाठी ..... उपयुक्त ठरतात.
अ) शंकू पेशी   ब) दंड पेशी
क) पेशी   ड) आकृतीबंध प्रत्यभिज्ञान

SW-235

Total No. of Pages : 04

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-III) Semester-V (CBCS)

Examination, March 2024.

PSYCHOLOGY

Cognitive Psychology (Paper-VII)

Sub. Code : 75586/79586

Day and Date: Tuesday, 26-03-2024

Total Marks: 40

Time: 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
  - 3) Attempt all multiple-choice questions in the main answer book.

Q.1 Complete following sentences by choosing correct alternative. (5)

- 1) ..... focuses on developing computational models to understand human cognition.
(A) Cognitive Neuroscience (B) Neuroscience
(C) Traditional Models (D) Computational Cognitive Science
- 2) ..... play a role for perception in low light.
(A) Cones (B) Rods
(C) Cell (D) Pattern recognition
- 3) A ..... that holds auditory information for approximately 2 seconds.
(A) Autobiographical Memory (B) Auditory Memory
(C) Recall Memory (D) Working Memory
- 4) The ..... is the tendency for older adults to have increased or enhanced for events that occurred during their adolescence and early adulthood.
(A) Reminiscence Bump (B) Forgetting
(C) Retrieval (D) Storage

P.T.O.

- 5) A patient performs normally on task (Task X) but is impaired on a second task (Task Y) is .....
- (A) Encoding (B) Amnesia (C) Forgetting (D) Dissociations

Q.2 Write short notes. (Any three) (15)

- 1) Cognitive Psychology
- 2) Change Blindness
- 3) Unitary - Store Model
- 4) Enhancing eyewitness memory
- 5) Techniques for studying brain activity

Q.3 a) Explain the computational cognitive science in detail. (10)

OR

- b) Describe attention and performance.

Q.4 a) Explain levels of processing and learning through Retrieval. (10)

OR

- b) Define the theoretical approach to Autobiographical Memory.

मराठी रुपांतर

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) बहुपर्यायी प्रश्नांची उत्तरे मूळ उत्तरपत्रिकेतच लिहावीत.
4) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

Q.1) कंसात दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्य पूर्ण करा. (5)

- 1) मानवी बोधनिकता समजून घेण्यासाठी संगणकीय प्रारूपांच्या विकासावर ..... भर देते.

A) बोधनिक मज्जाशास्त्र	B) मज्जाशास्त्र
C) पारंपारिक प्रारूपे	D) संगणकीय बोधनिक शास्त्र
- 2) मंद प्रकाशात होणाऱ्या संवेदनासाठी ..... भूमिका पार पाडतात.

A) शंकू	B) दंड पेशी
C) पेशी	D) आकृतीबंध प्रत्यभिज्ञान
- 3) श्राव्य माहिती अंदाजे 2 सेकंदांसाठी धारण करून ठेवणारा वेदनिक साठा म्हणजे ..... होय.

A) आत्मचरित्रात्मक स्मृती	B) श्राव्य स्मृती
C) प्रत्यावहन स्मृती	D) कार्यरत स्मृती
- 4) किशोरावस्थेदरम्यान व पूर्व प्रौढावस्थेदरम्यान घडून गेलेल्या घटना/प्रसंगाविषयीचे वाढलेले/उन्नत स्मृती संकलन या विषयीची प्रौढामधली प्रवृत्ती म्हणजे ..... होय.

A) स्मृतीलाभ	B) विस्मरण
C) प्रत्यानयन	D) साठवण
- 5) ज्या रुणांचे एका कार्यावर (कार्य-अ) सामान्य निर्वर्तन दिसते तर, दुसऱ्या कार्यामध्ये (कार्य-ब) तीव्र हास झालेला दिसतो त्याला ..... असे म्हणतात.

A) संकेतन	B) स्मृतिभ्रंश
C) विस्मरण	D) वियोजन

Q.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) (15)

- 1) बोधनिक मानसशास्त्र.
- 2) परिवर्तन अंधत्व.
- 3) एकसंघ किंवा एकात्मक साठवण प्रारूप.
- 4) प्रत्यक्षदर्शी साक्ष स्मृती उन्नत करणे.
- 5) मेंदूतील हालचाली अभ्यासावयाची तंत्रे.

Q.3) 1) अधिमान्यता संगणकीय बोधनिक शास्त्र सविस्तर स्पष्ट करा. (10)

किंवा

2) राजकीय अवधान आणि कार्यनिर्वर्तनाचे वर्णन करा.

Q.4) 1) पातळी प्रक्रियन दृष्टिकोन आणि प्रत्यानयनातून होणारे अध्ययन स्पष्ट करा. (10)

किंवा

2) राजकीय आत्मचरित्रात्मक स्मृती विषयक सैद्धांतिक दृष्टिकोन सांगा.

SR - 32

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-III) (Semester - V) Examination, October - 2023

PSYCHOLOGY

DSE-E-87 : Cross-Cultural Psychology (Special Paper - VIII)

Sub. Code : 75587/79602

Day and Date : Thursday, 26-10-2023

Total Marks : 40

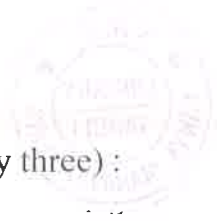
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. [5]

- i) _____ presented a theory of evolution.
  - a) Lennon
  - b) Gandhi
  - c) Darwin
  - d) Freud
- ii) _____ means seeing other cultural groups solely from the point of view of one's own culture.
  - a) Regionalism
  - b) Nationalism
  - c) Ethnocentrism
  - d) None of these
- iii) Spearman presented the idea of _____ intelligence.
  - a) general
  - b) social
  - c) multiple
  - d) none of these
- iv) Statistically _____ behaviour is a minority practice.
  - a) normal
  - b) abnormal
  - c) both (a) and (b)
  - d) none of these
- v) _____ proposed theory of successful intelligence.
  - a) Sternberg
  - b) Gardener
  - c) Spearman
  - d) Thurstone

P.T.O.

SR - 32
[15]

Q2) Write short notes (any three) :

- a) Culture
- b) The whereabouts of the written word in psychology
- c) Indigenous intelligence
- d) Culture, abnormality and psychopathology: Relation
- e) Culture and individual levels of analysis

Q3) a) Describe cross-cultural psychology. [10]

OR

- b) Describe, where is psychology?

Q4) a) Explain relation between culture and intelligence. [10]

OR

- b) Discuss culture, psychotherapy and healing.

SR - 32
[15]

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) :

- अ) संस्कृती
- ब) मानसशास्त्रातील लिखित शब्दांचा ठावठिकाणा (सद्यःस्थिती)
- क) स्वदेशी बुद्धिमत्ता
- ड) संस्कृती, अपसामान्यत्व आणि मनोविकृतीशास्त्रः संबंध
- इ) विश्लेषणाची सांस्कृतिक आणि वैयक्तिक पातळी

प्र.3) अ) आंतर - सांस्कृतिक मानसशास्त्राचे वर्णन करा.

[10]

किंवा

ब) मानसशास्त्र कुठे आहे? वर्णन करा.

प्र.4) अ) संस्कृती आणि बुद्धिमत्तेमधील संबंध स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) संस्कृती, मानसोपचार आणि उपचारांची चर्चा करा.

* * *

SW-252

Total No. of Pages : 03

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-III) Semester-V (CBCS)

Examination, March 2024.

PSYCHOLOGY

Cross-Cultural Psychology (Paper-VIII)

Sub. Code : 75587/79602

Day and Date: Wednesday, 27-03-2024

Total Marks: 40

Time: 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Complete the following sentences by choosing correct alternatives. (5)

- 1) ..... assumption is central to cross-cultural psychology's search for cultural universals.
(A) Social unity (B) Psychic unity
(C) Political unity (D) Religious unity
- 2) ..... country identifies as psychology's third world.
(A) India (B) Britain (C) America (D) Germany
- 3) According to Jensen, intelligence is predominantly ..... attributable.
(A) socially (B) economically
(C) biologically (D) culturally
- 4) Leff presented ..... factors that can influence the objectivity of clinical interviews.
(A) one (B) two (C) three (D) four
- 5) ..... proposed theory of successful intelligence.
(A) Sternberg (B) Gardner (C) Spearman (D) Thurstone

P.T.O.

Q.2 Write short notes. (Any three)

(15)

- 1) Culture
- 2) Ethics in psychological research
- 3) Indigenous intelligence
- 4) Indigenous therapies
- 5) Two-way parenting

Q.3 a) Describe the dynamic process of cultural transmission.

(10)

OR

b) Discuss indigenous psychology.

Q.4 a) Describe relation between culture and parenting practices.

(10)

OR

b) Explain recent developments in culture and psychotherapy.

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

Q.1) योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

(5)

- 1) आंतर-सांस्कृतिक मानसशास्त्राच्या सांस्कृतिक सार्वत्रिकतेच्या शोधासाठी ..... हे मुख्य गृहीतक आहे.
A) सामाजिक ऐक्य
B) मानसिक ऐक्य
C) राजकीय ऐक्य
D) धार्मिक ऐक्य
- 2) ..... देशाला मानसशास्त्राचे तिसरे जग म्हणून ओळखले जाते.
A) भारत
B) ब्रिटन
C) अमेरिका
D) जर्मनी

- 3) जेन्सनच्या मते, बुद्धिमत्ता ही प्रामुख्याने ..... चा परिणाम आहे.
 A) सामाजिकता B) आर्थिकता
 C) जैविकता D) सांस्कृतिकता
- 4) लेफ यांनी चिकित्सालयीन मुलाखतींच्या वस्तुनिष्ठतेवर प्रभाव टाकू शकणारे ..... घटक मांडले.
 A) एक B) दोन
 C) तीन D) चार
- 5) यशस्वी बुद्धिमत्ता सिद्धांत ..... यांनी मांडला.
 A) स्टर्नबर्ग B) गार्डनर
 C) स्पिअरमन D) थर्स्टन

Q.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) (15)

- 1) संस्कृती
- 2) मानसशास्त्रीय संशोधनातील संस्कृती निरपेक्षता (एटीक)
- 3) स्वदेशी बुद्धिमत्ता
- 4) स्वदेशी उपचारपद्धती
- 5) द्वीमार्गी पालकत्व

Q.3) 1) सांस्कृतिक प्रेषणाच्या (पुढे पाठवण्याच्या) गतिमान प्रक्रियेचे वर्णन करा. (10)

किंवा

- 2) स्थानिक (स्वदेशी) मानसशास्त्राची चर्चा करा.

Q.4) 1) संस्कृती आणि पालकत्व शैली किंवा पद्धतींमधील संबंधाचे वर्णन करा. (10)

किंवा

- 2) संस्कृती आणि मानसोपचारांमधील अलीकडील (सद्यःकालीन) विकास स्पष्ट करा.

SR - 68

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-III) (Semester - V) Examination, October - 2023

PSYCHOLOGY (Special Paper-X)

DSE - E89 : Current Trends in Psychology

Sub. Code : 75589/79604

Day and Date : Monday, 30- 10- 2023

Total Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative. [5]

- a) _____ is a health-risk behaviour.
- i) Healthy sleep
  - ii) Regular Exercise
  - iii) Diet food
  - iv) Smoking
- b) Peer rejection is often associated with an increased risk of _____.
- i) Academic success
  - ii) Prosocial behavior
  - iii) Substance abuse
  - iv) High self-esteem
- c) _____ is the term used to describe the process of verifying the accuracy and credibility of information found online.
- i) Digital consumption
  - ii) Online validation
  - iii) Fact-checking
  - iv) Social media sharing

P.T.O.

SR - 68

- d) _____ is a typical age of onset for Oppositional Defiant Disorder.
- i) Infancy
  - ii) Early childhood
  - iii) Adolescence
  - iv) Late adulthood
- e) Online scams that involve fraudulent emails or websites designed to trick individuals into revealing personal or financial information are known as _____.
- i) Hacking
  - ii) Cyberbullying
  - iii) Phishing
  - iv) Vishing

Q2) Write short notes (Any three out of five): **[15]**

- a) Alcohol consumption and Recommended levels of drinking
- b) Parental monitoring
- c) Scams, children and teens
- d) Lack of empathy
- e) Why are people trickled by phishing?

Q3) a) What is health behaviour and explain the health risk behaviour? **[10]**

OR

- b) Details of Mass-Marketing Fraud.

Q4) a) Details of cyber bullying and cyber harassment. **[10]**

OR

- b) Elaborate the ADID and criminal behaviour.

SR - 68

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
  - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - 3) बहुपर्यायी प्रश्नांची उत्तरे मूळ उत्तर पत्रिकेमध्ये लिहावीत.
  - 4) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
  - 5) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्य पूर्ण करा.

[5]

- अ) ..... हे आरोग्य-जोखीम वर्तन आहे.
- i) पुरेशी झोप
  - ii) नियमित व्यायाम
  - iii) पोषक आहार
  - iv) धूम्रपान
- ब) समवयस्क नकार अनेकदा ..... या वाढत्या जोखमीशी संबंधित असतो.
- i) शैक्षणिक यश
  - ii) सामाजिक वर्तन
  - iii) पदार्थांचा गैरवापर
  - iv) उच्च स्व-आदर
- क) ..... हा शब्द ऑनलाइन माहितीची अचूकता आणि विश्वासाहता खातरजमा करण्याच्या प्रक्रियेचे वर्णन करण्यासाठी वापरला जातो.
- i) डिजिटल वापर
  - ii) ऑनलाइन प्रमाणीकरण
  - iii) वस्तुस्थिती तपासणे
  - iv) सोशल मीडिया शेअरिंग
- ड) ..... विरोधी बेफिकिरी वर्तनाची सुरुवात होण्याचे एक सामान्य वय आहे.
- i) अर्भाकावस्था
  - ii) पूर्व बाल्यावस्था
  - iii) किशोरावस्था
  - iv) उत्तर प्रौढावस्था
- इ) फसव्या ईमेलस किंवा वेबसाइट्सचा आधारे वैयक्तिक किंवा आर्थिक माहिती उघड करून फसवणूक करण्यासाठी डिझाइन केलेले ऑनलाइन घोटाळ्यास ..... म्हणतात.
- i) हॅकिंग
  - ii) सायबर धमकी
  - iii) फिशिंग
  - iv) विशिंग

SR - 68

प्र.2) टीपा लिहा. (पाचपैकी कोणतेही तीन):

[15]

- अ) मद्यसेवन सार्वत्रिकता व योग्य पातळी.
- ब) पालकांची निगराणी.
- क) घोट्याळे, लहान मुले आणि किशोरवयीन मुले.
- ड) परानुभूतीचा अभाव.
- इ) लोक फिशिंगमुळे का फसले जातात.

प्र.3) अ) आरोग्य वर्तन म्हणजे काय ते सांगून आरोग्य जोखीम वर्तन स्पष्ट करा?

[10]

किंवा

- ब) मास-मार्केटिंग फसवणुक तपशीलवर वर्णन करा.

प्र.4) अ) सायबर उत्पीडन आणि सायबर छळवणुकीचे तपशील वर्णन करा.

[10]

किंवा

- ब) एडीएचडी आणि गुन्हेगारी वर्तन याविषयी विस्तृतपणे लिहा.

→ → →

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part - III) (Semester — V)**Examination, April - 2024****PSYCHOLOGY (Special) (Paper -X) (DSE-E-84)****Current Trends in Psychology****Sub. Code : 75589 / 79604****Day and Date : Monday, 01/04/2024****Total Marks : 40****Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.****Instructions : 1) All questions are compulsory.****2) Figures to the right indicate full marks.****Q.1. Complete the following sentences by choosing correct alternative [05]**

1. .... behaviour is any activity undertaken by a person believing themselves to be healthy for the purposes of preventing disease or detecting it at an asymptomatic stage.

A) Health	B) Social
C) Unhealthy	D) Physical
2. .... refers to a wrongful act, typically a violation of a law, that can result in punishment.

A) Sexual behavior	B) Criminal behavior
C) Ethical behavior	D) Social behavior
3. .... is generally measured in terms of an individual's BMI.

A) Obesity	B) Personality
C) Stress	D) Habit
4. .... is NOT a potential benefit of using educational apps and games for children and teens.

A) Improved problem-solving skills	
B) Enhanced creativity	
C) Increased risk of cyberbullying.	
D) Better academic performance	

मराठी रूपांतर

सूचना:-

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) बहुपर्यायी प्रश्नांची उत्तरे मूळ उत्तर पत्रिकेमध्ये लिहावीत.
- 4) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- 5) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र. 1. योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्य पूर्ण करा.

(05)

1. निरोगी किंवा लक्षणमुक्त अवस्थेत राहण्यासाठी आजारास प्रतिबंधित किंवा निदान करण्यासाठी व्यक्तिद्वारे केलेली कृती म्हणजे ..... वर्तन होय.

अ) निरोगी	ब) सामाजिक
क) अनारोग्य	ड) शारीरिक
2. चुकीच्या कृतीचा संदर्भ, विशेषतः कायद्याचे उल्लंघन केल्यामुळे शिक्षा होऊ शकते यास ..... म्हणतात.

अ) लैंगिक वर्तन	ब) गुन्हेगारी वर्तन
क) नैतिक वर्तन	ड) सामाजिक वर्तन
3. BMI द्वारे व्यक्तीच्या ..... याचे निर्धारण होते.

अ) लठ्ठपणा	ब) व्यक्तिमत्व
क) ताण	ड) सवयी
4. .... हा लहान मुलांसाठी आणि किशोरवयीन मुलांसाठी शैक्षणिक ॲप्स आणि गेम वापरण्याचा संभाव्य फायदा नाही.

अ) सुधारित समस्या परिहार कौशल्ये	ब) विकसित सर्जनशीलता
क) सायबर धमकीचा वाढलेला धोका	ड) उत्तम शैक्षणिक कामगिरी
5. फसवणूक करणारा ..... गुन्ह्यांमध्ये खाजगी आणि संवेदनशील आर्थिक माहिती गोळा करण्यासाठी फोनचा वापर करतो.

अ) फिशिंग	ब) स्मिशिंग
क) स्पॅमिंग	ड) विशिंग

प्र. 2. टिपा लिहा (पाचपैकी कोणतेही तीन):

(15)

1. धुम्रपानाचे आरोग्यावरील नकारात्मक परिणाम
2. काही बालकांना त्यांच्या समवयस्कांव्दारे का नाकारले जाते?
3. क्लॅविडीया, एचपीव्ही आणि इतर लैंगिकतेतून संक्रमित होणारे आजार
4. आक्रमक व्हिडिओ गेम्स
5. बेकायदेशीर डाउनलोड

प्र. 3. अ) लठ्ठपणा म्हणजे काय आणि लठ्ठपणाची कारणे स्पष्ट करा ?

(10)

किंवा

- ब) साइन खेळ आणि जुगार स्पष्ट करा

प्र. 4. अ) समवयस्कांचे नाकारणे आणि समाजविरोधी जोडीदाराशी असलेले संबंध स्पष्ट करा.

(10)

किंवा

- ब) ऑफलाइन डेटिंग प्रणय घोटाळ्यातील टप्पे वर्णन करा.

11447

SR-50

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part - III) (Semester - V) (CBCS) Examination,
October - 2023**

PSYCHOLOGY (Special Paper - IX)

Psychopathology (DSE-E88)

Sub. Code : 75588/79603

Day and Date : Friday, 27 - 10 - 2023

Total Marks : 40

Time : 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Multiple Choice Questions :

[5]

- i) Subjective _____ stress is seen in abnormal behaviour.
  - a) Positive
  - b) Balanced
  - c) Negative
  - d) None of these
- ii) Maladaptation is an indicator of _____ behaviour.
  - a) Normal
  - b) Charismatic
  - c) Cognitive
  - d) Abnormal
- iii) _____ pair of genes decide sex of a person.
  - a) 21
  - b) 22
  - c) 23
  - d) 24
- iv) "A" in GAD disorder stands for _____.
  - a) Anxiety
  - b) Aspiration
  - c) Attitude
  - d) Achievement
- v) _____ is not the symptom of depression.
  - a) Overeating
  - b) Fatigue
  - c) Insomnia
  - d) Creativity

P.T.O.

B.A. – IIIrd Year

SEM – VI

Previous Year

Question Papers

“PSYCHOLOGY”

Academic Year:

(2023-24)

SR - 101

Total No. of Pages : 4

Seat
No.

B.A. (Part - III) (Semester - VI) Examination, October - 2023

PSYCHOLOGY

DSE - E211 : Psychological Testing (Special Paper - XII)

Sub. Code : 75786/80086

Day and Date : Monday, 23 - 10 - 2023

Total Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative. [5]

- a) Psychological test can be broadly grouped into _____ camps according to administration.
- i) Two
  - ii) Four
  - iii) Three
  - iv) Five
- b) _____ test is often used to predict success in occupation.
- i) Interest
  - ii) Aptitude
  - iii) Personality
  - iv) Creativity
- c) Test appearance indicates _____ validity.
- i) Content
  - ii) Face
  - iii) Construct
  - iv) Concurrent

P.T.O.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. 1) कंसात दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[5]

अ) सामान्यपणे चाचणीचे प्रशासनानुसार ..... गटात वर्गीकरण केले जाते.

i) दोन	ii) चार
iii) तीन	iv) पाच

ब) बहुतांशी ..... चाचण्यांचा वापर हा व्यावसायिक यशस्वीतेचे पूर्वकथन करण्यासाठी केला जातो.

i) अभिरुची	ii) अभिक्षमता
iii) व्यक्तीमत्त्व	iv) सर्जनशीलता

क) चाचणीचे बाह्य स्वरूप ..... यथार्थता दर्शविते.

i) आशय	ii) दर्शनी
iii) रचित	iv) मिळतीजुळती

ड) घर झाड आणि व्यक्ती यांचे मुक्तहस्त रेखाचित्र अंतर्भाव असणारी एच टी पी ही चाचणी ..... चाचणी आहे.

i) बुद्धिमत्ता	ii) अभिरुची
iii) वाक्यपुर्ती चाचणी	iv) प्रक्षेपण

इ) रोशा चाचणीमध्ये ..... शाई डागाचे कार्ड असतात.

i) दहा	ii) पाच
iii) तीन	iv) सात

SR - 101

[15]

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) मानसशास्त्रीय चाचणीचे उपयोग.
- ब) परीक्षकाचा प्रभाव.
- क) चाचणी पुःचाचणी विश्वसनीयता.
- ड) बुद्धिमत्तेचे एस बी-5 मॉडेल.
- इ) व्यक्ती रेखाटन चाचणी.

प्र.3) अ) मानसशास्त्रीय चाचणी म्हणजे काय? मानसशास्त्रीय चाचणी प्रकारांची चर्चा करा. [10]

किंवा

ब) यथार्थतेची व्याख्या सांगून आशय यथार्थता वर्णन पद्धती विषद करा. [10]

प्र.4) अ) स्टॅनफोर्ड-बिनेने बुद्धिमत्ता चाचणी 5 व्या आवृत्तीचे सविस्तर वर्णन करा. [10]

किंवा

ब) रोशां शाई डाग चाचणीची सविस्तर चर्चा करा. [10]

→ → →

SW-153

Total No. of Pages : 03

Seat No.	
-----------------	--

B.A. (Part-III) (Semester-VI) (CBCS)

Examination, March 2024.

PSYCHOLOGY

DSC - E 211 : Psychological Testing (Special Paper-XII)

Sub. Code : 75786/80086

Day and Date: Tuesday, 26-03-2024

Total Marks: 40

Time: 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Complete the following sentences by choosing the correct alternative. (5)

- 1) A ..... is standardised procedure for sampling behaviour and describing it with categories or scores.
(A) Survey (B) Test (C) Scoring (D) Case history
- 2) ..... procedure is an essential feature of psychological test.
(A) Non-standardized (B) Constant
(C) Standardized (D) Long
- 3) The reliability of psychological test is less than .....
(A) four (B) two (C) zero (D) one
- 4) The first Wechsler-Bellevue Intelligence Scales was published in .....
(A) 1939 (B) 1930 (C) 1989 (D) 1995
- 5) The ..... is a widely used forced-choice test of personality.
(A) NEO-PI-R (B) 16 PF (C) TAT (D) CAT

P.T.O.

Q.2 Write short notes. (Any three)**(15)**

- 1) Types of psychological tests
- 2) Importance of rapport
- 3) Face validity
- 4) General feature of Wechsler test
- 5) New Personality Inventory - Revised

Q.3 a) Define the psychological test. Describe the uses of psychological tests in detail.**(10)****OR**

- b) Define the reliability and explain the split-half method of reliability.**

(10)**Q.4 a) Discuss the sub tests of Wechsler's intelligence test.****(10)****OR**

- b) Describe in detail Thematic Apperception Test (TAT).**

(10)**मराठी रुपांतर****Q.1 कंसात दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.****(5)**

- 1) वर्तन नमुन्याचे श्रेण्या किंवा प्राप्तांकाच्या आधारे वर्णन करण्याची प्रमाणित कार्यपद्धती म्हणजे ..... होय.

(A) सर्वेक्षण (B) चाचणी (C) गुणांकन (D) वृत्ते इतिहास

- 2) ..... प्रक्रिया हे मानसशास्त्रीय चाचणीचे एक आवश्यक वैशिष्ट्य आहे.

(A) अप्रमाणित (B) स्थिर (C) प्रमाणित (D) दीर्घ

- 3) मानसशास्त्रीय चाचणीची विश्वसनीयता ही.....पेक्षा कमी असते.

(A) चार (B) दोन (C) शून्य (D) एक

- 4) पहिली वेस्लर-बेलेव्ह्यू इंटेलिजेंस स्केल ..... मध्ये प्रकाशित झाली.

(A) 1939 (B) 1930 (C) 1989 (D) 1995

5) .....ही व्यापक प्रमाणावर वापरली जाणारी व्यक्तिमत्त्वाची अनिवार्य निवड तंत्र चाचणी आहे.

- (A) निओ-पीआय-आर (B) 16 पी.एफ.
(C) टी.ए.टी. (D) सी.ए.टी.

Q.2 टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) (15)

- 1) मानसशास्त्रीय चाचणीचे प्रकार
- 2) सुसंवादाचे महत्त्व
- 3) दर्शनीय यथार्थता
- 4) वेस्लर चाचणीची सर्वसामान्य वैशिष्ट्ये
- 5) निओ व्यक्तिमत्त्व शोधिका - सुधारित आवृत्ती

Q.3 a) मानसशास्त्रीय चाचणीची व्याख्या सांगा. मानसशास्त्रीय चाचणीच्या उपयोगांचे सविस्तर वर्णन करा. (10)

किंवा

b) विश्वसनीयतेची व्याख्या सांगा. विश्वसनीयतेची द्विविभागीय पद्धत स्पष्ट करा. (10)

Q.4 a) वेस्लर बुद्धिमापन चाचणीमधील उपचाचण्यांचे वर्णन करा. (10)

किंवा

b) चित्र अवबोधन चाचणीचे सविस्तर वर्णन करा. (10)

Seat No.	
-------------	--

B.A. (PART-III) (SEMESTER-VI) EXAMINATION MARCH, 2024

PSYCHOLOGY (SPECIAL)

Counselling Psychology (Paper - XIII)

Sub. Code : 75787/80087

Day and Date : Wednesday, 27-03-2024

Total Marks : 40

Time : 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives : [5]

- 1) The need for carrer counselling is greater than the need for -----.
A) Psychotherapy   B) basis
C) knowing   D) understanding
- 2) Councelling is a ----- process.
A) Emotional   B) Subjective
C) Perceptual   D) Dynamic
- 3) The trait-and-factor approach has always stressed the ----- of person.
A) self-efficacy   B) uniqueness
C) mentality   D) maturity
- 4) ----- is a professional, statutory on non-statutory process.
A) Certification   B) violence
C) negativity   D) positivity
- 5) Social-Cognitive Career theory was first published in -----.
A) 1994   B) 2012
C) 1997   D) 1990

Q2) Write short notes on (Any three).

- 1) Psychotherapy
- 2) Guidance
- 3) College Counselling
- 4) Trait-and-factor theory
- 5) Carrer Conselling with Children

Q3) A) Explain current trends in the 21st century in counselling.

[10]

OR

B) Explain Career Development Theories and Counselling.

Q4) A) Describe Secondary School Counselling.

[10]

OR

B) Describe the Theoretical Bases and Professional preparaton for working with College students

(मराठी रुपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
 2) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

Q1) कंसात दिलेल्या पर्यायांतून योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्य पूर्ण करा.

[5]

- 1) करियर समुपदेशनाच्या गरजेपेक्षा ----- गरज मोठी आहे.

A) मानसोपचाराची	B) आधाराची
C) जाणून घेण्याची	D) समजून घेण्याची
- 2) समुपदेशन ही ----- प्रक्रिया आहे.

A) भावनिक	B) व्यक्तिनिष्ठ
C) गतिशील	D) सांवेदनिक
- 3) गुण आणि घटक दृष्टिकोनाने नेहमीच व्यक्तीच्या ----- वर जोर दिला जातो.

A) स्व सक्षमतेवर	B) विशिष्टतेवर
C) मानसिकता	D) वैकासिकता

- 4) ----- ही व्यावसायिक, संविधानिक किंवा असंविधानिक प्रक्रिया आहे.
- A) प्रमाणपत्र B) हिंसेची
C) नकारात्मकतेची D) सकारात्मकतेची
- 5) सामाजिक-बोधनिक करिअर सिद्धांत ----- या साली प्रसिद्ध झाला.
- A) 1994 B) 1990
C) 1997 D) 2012

Q2) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- A) मानसोपचार
B) मार्गदर्शन
C) महाविद्यालयीन समुपदेशन
D) गुण-आणि-घटक सिद्धांत
E) मुलांबरोबरचे करिअर समुपदेशन

Q3) A) 21 व्या शतकातील समुपदेशनामधील सध्याचे प्रवाह स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

B) करिअर विकासाचे सिद्धांत आणि समुपदेशन स्पष्ट करा.

Q4) A) माध्यमिक शाळा समुपदेशनाचे वर्णन करा.

[10]

किंवा

B) महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसोबत काम करण्यासाठी सैद्धांतिक आधार व व्यावसायिक तयारीचे वर्णन करा.

SR - 137

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - III) (Semester -VI) (CBCS)

Examination, October - 2023

PSYCHOLOGY

DSE-E213 : Developmental Psychology (Special Paper-XIV)

Sub. Code : 75788/80088

Day and Date : Thursday, 26 - 10 - 2023

Total Marks : 40

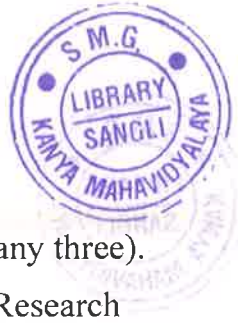
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are Compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. [5]

- i) _____ developed a term 'Emerging Adulthood'.
  - a) Sigmund Freud
  - b) Erik Erikson
  - c) William James
  - d) Jeffrey Arnett
- ii) _____ anxiety is the distress displayed by infants, when a care provider departs.
  - a) Separation
  - b) Stranger
  - c) Neurotic
  - d) Healthy
- iii) Reliance on _____ to help adolescents define their identities.
  - a) parents
  - b) society
  - c) relatives
  - d) peers
- iv) Traditionally, _____ were considered most appropriate for communal (relationship) professions.
  - a) men
  - b) women
  - c) both a) and b)
  - d) none of these
- v) _____ groups are groups of people with whom one compares oneself
  - a) School
  - b) Reference
  - c) Political
  - d) Social

P.T.O.

SR - 137

Q2) Write short notes (any three).

[15]

- Longitudinal Research
- Emotions in infancy
- Suicide in adolescent
- Wellness and illness
- Independent and dependent variable

Q3) a) Discuss the pregnancy problems.

[10]

OR

- Describe psychosocial development in middle childhood.

Q4) a) Discuss relationships with peers in adolescence.

[10]

OR

- Discuss health in middle adulthood.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
  - उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[5]

- 'उदयोन्मुख प्रौढावस्था' ही संज्ञा ..... यांनी विकसित केली.
  - सिगमंड फ्रॉइड
  - एरिक एरिक्सन
  - विल्यम जेम्स
  - जेफ्री अर्नेट
- जेव्हा काळजी घेणारी व्यक्ती बाहेर निघून जाते तेव्हा अर्भकांने दिलेली त्रासाची प्रतिक्रिया म्हणजे ..... चिंता होय.
  - विलगता
  - अनोळखी व्यक्ती
  - चेतापदशी
  - आरोग्यदायी

SW-187

Total No. of Pages : 03

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-III) (Semester-VI) (CBCS)

Examination, March 2024.

PSYCHOLOGY

DSE-E213: Development Psychology (Special Paper - XIV)

Sub. Code : 75788/80088

Day and Date: Thursday, 28-03-2024

Total Marks: 40

Time: 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions:**
- 1) ALL questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Complete the following sentences by choosing correct alternative. (5)

- 1) Lifespan development focuses on ..... development.
(A) bird (B) animal (C) human (D) none of these
- 2) MAX model was developed by .....
(A) Erik Erikson (B) William James
(C) Jeffrey Arnett (D) Carroll Izard
- 3) ..... is also known as 'teen age'.
(A) Infancy (B) Adolescence
(C) Childhood (D) Adulthood
- 4) ..... presented a 'Career Choice Theory'.
(A) Ginzberg (B) Erikson
(C) Holland (D) Gardner
- 5) ..... research measure change over time.
(A) Longitudinal (B) Cross-sectional
(C) Sequential (D) None of these

Q.2 Write short notes. (Any three)

(15)

- 1) Lifespan development - definition and nature
- 2) Stranger anxiety and separation anxiety
- 3) Self-concept
- 4) Ginzberg's career choice theory
- 5) Infertility

Q.3 a) Describe the scope of the field of lifespan development.

(10)

OR

b) Describe developing the roots of sociability.

Q.4 a) Explain Erikson's identity formation theory.

(10)

OR

b) Describe choosing a career in early adulthood.

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

Q.1) योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

(5)

- 1) जीवनकाळ विकास ..... विकासावर लक्ष केंद्रित करतो.
A) पक्षी
B) प्राणी
C) मानव
D) यांपैकी एकही नाही
- 2) MAX प्रारूप ..... यांनी विकसित केले.
A) एरिक एरिक्सन
B) विल्यम जेम्स
C) जेफ्री अर्नेट
D) कॅरोल इझार्ड

- 3) ..... 'टीन एज' म्हणून सुद्धा ओळखली जाते.
 A) अर्भकावस्था B) किशोरावस्था
 C) बाल्यावस्था D) प्रौढावस्था
- 4) ..... यांनी करिअर निवड सिद्धांत मांडला.
 A) गिंझबर्ग B) एरिक्सन
 C) हॉलंड D) गार्डनर
- 5) काळानुसार होणाऱ्या बदलांचे मापन ..... संशोधन करते.
 A) अनुकालिक (दीर्घकालीक) B) आंतर-विभागीय
 C) अनुक्रमिक D) यांपैकी एकही नाही

Q.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) (15)

- 1) जीवनकाळ विकास - व्याख्या आणि स्वरूप
- 2) अनोळखी व्यक्तीबाबतची चिंता आणि वियोग (विभक्त) चिंता
- 3) स्व-संकल्पना
- 4) गिंझबर्ग यांचा करियर निवड किंवा पसंती सिद्धांत
- 5) वंध्यत्व

Q.3) A) जीवनकाळ विकास क्षेत्राची व्याप्ती वर्णन करा. (10)

किंवा

B) सामाजिकतेचा मूळ विकास किंवा पायाभरणी वर्णन करा.

Q.4) A) एरिक्सनचा किशोरांमधील ओळख निर्मिती सिद्धांत स्पष्ट करा. (10)

किंवा

B) पूर्व प्रौढावस्थेमधील करिअर निवडीचे वर्णन करा.

SR - 159

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part - III) (Semester - VI) (CBCS) Examination,
October - 2023**

PSYCHOLOGY (Paper - XV)

Organizational Behaviour (DSE-E214)

Sub. Code : 75789/80089

Day and Date : Saturday, 28 - 10 - 2023

Total Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
  - 3) In case of doubt, see english question.

Q1) Choose the right alternative : [5]

- i) Motivating employees and solving the problems is done through _____.
  - a) Organizing
  - b) Controlling
  - c) Leading
  - d) Planning
- ii) The mental ability to analyse and diagnose complex situations refers to _____.
  - a) human skills
  - b) conceptual skills
  - c) technical skills
  - d) ideal skills
- iii) _____ factors are substantially determined at conception.
  - a) Environmental
  - b) Heredity
  - c) Attitudinal
  - d) Motivational
- iv) Conflict among group members occur in _____ stage.
  - a) Performing
  - b) Norming
  - c) Storming
  - d) Forming
- v) Following is an example of individual sources of resistance to change.
  - a) Habit
  - b) Organizational structure
  - c) Group
  - d) Globalization

P.T.O.

SR - 159

Q2) Short Notes (Any three) :

[15]

- Myer-Briggs Type Indicators.
- Nominal group technique of Decision Making.
- Responding to Economic Pressures.
- Individual Sources of resistance to change.
- Management Functions.

Q3) Explain in detail 'Role' as a Group Property.

[10]

OR

Describe The Big Five Personality Model.

Q4) Discuss various Management Skills.

[10]

OR

Describe the forces for change in organizations.

मराठी रूपांतर

- सूचना :**
- सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
  - उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - कोणतीही शंका असल्यास इंग्रजीमधील प्रश्न पाहावेत.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[5]

- ..... द्वारे कर्मचार्यांना उत्तेजन देऊन संघर्षाचे निराकरण केले जाते.
  - संघटन
  - नियंत्रण
  - नेतृत्व
  - नियोजन
- जटिल परिस्थितीचे विश्लेषण आणि निदान करण्याची मानसिक क्षमता म्हणजे ..... होय.
  - मानवी कौशल्ये
  - संकल्पनात्मक कौशल्ये
  - तांत्रिक कौशल्ये
  - आदर्श कौशल्ये

Q.2) Write short notes on : (Any three)

[15]

- Management functions
- Myer-Briggs MBTI
- The Hawthorne Studies
- Luthans' four managerial activities
- Organizational sources of resistance to change

Q.3) Discuss challenges and opportunities of organizational behaviour.

[10]

OR

Discuss various behavioural theories of leadership.

Q.4) Explain Five-stage model of Group Formation.

[10]

OR

Discuss the ways to overcome resistance to change.

मराठी रूपांतर

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

३. कोणतीही शंका असल्यास इंग्रजीमधील प्रश्न पाहावेत.

प्र.क्र.१. योग्य पर्याय निवडा आणि वाक्य पुन्हा लिहा.

[5]

- तांत्रिक कौशल्ये, मानवी कौशल्ये आणि संकल्पनात्मक कौशल्ये ही ..... आवश्यक आहेत.

अ) व्यवस्थापकांसाठी	ब) शिपायासाठी
क) कामगारांसाठी	ड) विक्रेत्यासाठी
- वैयक्तिकरित्या आणि गटात काम करणे, इतर लोकांना समजून घेणे आणि प्रेरित करण्याच्या क्षमतेस ..... कौशल्ये म्हणतात.

अ) मानवी	ब) संकल्पनात्मक
क) तांत्रिक	ड) आदर्श

